

جمهوری اسلامی ایران
وزارت کشور

وزیر

تاریخ ۱۳۹۴/۳/۸
شماره ۳۹۹۶۳
پوست

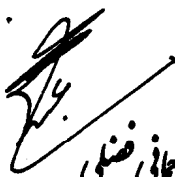
بسمه تعالی

سال "اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال" گرامی باد

استاداران محترم سراسر کشور

سلام علیکم

با عنایت به ماده ۴۴ و ۲۲ آیین نامه مالی شهرداری‌ها و به منظور افزایش سطح اطمینان بخشی و کیفیت خدمات مؤسسات حسابرسی و همچنین ساماندهی بهره‌برداری از مؤسسات حسابرسی در شهرداری‌ها و واحدهای تابعه‌ی آنها، به ویژه، یکپارچه‌سازی فرآیند حسابرسی حسابرسان منتخب شوراهای اسلامی شهر، مجامع عمومی شرکتها و سازمانهای وابسته به آنها به پیوست دستورالعمل استفاده از خدمات مؤسسات حسابرسی (عضو جامعه حسابداران رسمی ایران) در "شهرداریها، سازمانها، مؤسسات، شرکتها و وابسته و تابعه" بمنظور اجرای عملیات حسابرسی توسط حسابرس مستقل و منتخب شوراهای اسلامی شهر و حسابرس و بازرس قانونی شرکتها و سازمانهای تابعه شهرداریها به عنوان بخشی از دستورالعمل نظارت مالی و حسابرسی شهرداریها جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

عبدالرضازحانی فاضلی

ماده ۴۴ آئین نامه مالی شهرداریها

ماده ۴۴ رسیدگی و ممیزی حساب شهرداریها در سه مرحله به شرح زیر انجام خواهد گردید:

الف حسابرسی به وسیله شهرداری قبل و بعد از خرج به وسیله کارکنان ثابت شهرداری که اطلاعات کافی در امور مالی و حسابداری داشته باشند.

ب حسابرسی به وسیله حسابرسان وزارت کشور انجام و در صورت نداشتن حسابرس ، شورای شهر می تواند از وجود حسابرسان قسم خورده یا کارشناسان رسمی دادگستری استفاده نماید که در این صورت شورای شهر و شهرداری مکلفند نتیجه گزارش حسابرسان مذکور را به وزارت کشور ارسال دارند.

ج رسیدگی نهایی به وسیله شورای اسلامی شهر از طریق بررسی گزارشهای مالی و گزارش حسابرسان مذکور در بند ب ماده فوق.

تبصره طرز انجام حسابرسی شهرداری طبق دستورالعملی است که وزارت کشور تنظیم و به شهرداریها ابلاغ خواهد کرد.

ماده ۲۲ آئین نامه مالی شهرداریها

ماده ۲۲ دستورالعمل مربوط به طرز اجراء آیین نامه از طرف وزارت کشور تهیه و به شهرداریها ابلاغ خواهد شد و در هر مورد که ابهامی در طرز اجراء هر یک از مواد این آیین نامه حاصل شود رفع ابهام به عهده وزارت کشور خواهد بود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت کشور

دستورالعمل نحوه‌ی استفاده از خدمات موسسات حسابرسی در
"شهردارها، سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه"

وزارت کشور
اردیبهشت ۱۳۹۶

مقدمه

در راستای حمایت از حقوق شهروندان و ارتقای سطح اطمینان و مشارکت آنها در مدیریت و اداره‌ی شهرها، افزایش سطح اطمینان بخشی و کیفیت خدمات موسسات حسابرسی، و ارتقای پاسخگویی مدیریت شهری دستورالعمل نحوه استفاده از خدمات حرفه‌ای موسسات حسابرسی (عضو جامعه حسابداران رسمی ایران) در "شهرداری‌ها، سازمان‌ها، موسسات، شرکت‌های وابسته و تابعه" (به شرح ذیل) به منظور اجرای عملیات حسابرسی توسط حسابرس مستقل و منتخب شوراهای اسلامی شهر و حسابرس و بازرس قانونی شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه شهرداری‌ها به عنوان بخشی از دستورالعمل نظارت مالی و حسابرسی شهرداری‌ها تهیه و از تاریخ ابلاغ لازم الاجرا می‌باشد. بدیهی است متعاقباً سایر بخشهای دستورالعمل یادشده پس از طی فرآیند تدوین جهت اجرا ابلاغ خواهد شد

تعاریف و اصطلاحات

ماده ۱- اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستورالعمل به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشد:

- ۱- سازمان: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
- ۲- شورا: شوراهای اسلامی شهرها
- ۳- جامعه: جامعه حسابداران رسمی ایران است که به موجب ماده واحده قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به عنوان حسابدار رسمی مصوب ۱۳۷۲ تشکیل گردیده است که از این پس به اختصار "جامعه" نامیده می‌شود.
- ۴- کمیته حسابرسی: کمیته‌ای است مشورتی، که می‌تواند در شورای اسلامی مراکز استانها و زیر نظر ریاست شورا تشکیل گردد.
- ۵- موسسه حسابرسی منتخب: موسسه حسابرسی منتخب سازمان است که بر اساس ضوابط تعیین شده توسط سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها معرفی می‌گردد.

نحوه انتخاب موسسات حسابرسی

ماده ۲- سازمان با عنایت به شرایط محیطی شهرداریها و قوانین و مقررات خاص آنها، با تشکیل کارگروهی نسبت به تهیه و اعلام بانک اطلاعاتی حسابرسان منتخب، از میان موسسات حسابرسی عضو جامعه، اقدام می‌نماید. شوراهای اسلامی شهرها می‌توانند بر اساس ضوابط این دستورالعمل نسبت به انتخاب حسابرس از میان آنان اقدام نمایند.

ماده ۳: شایسته است شوراهای اسلامی شهر در چارچوب مفاد این دستورالعمل نسبت به تشکیل کمیته حسابرسی در مراکز استان‌ها و کلانشهرها از سال ۱۳۹۶ اقدام نمایند. سایر شهرداری‌ها نیز می‌توانند با استفاده از ظرفیتهای بومی خود به صورت داوطلبانه نسبت به تشکیل کمیته حسابرسی اقدام نمایند.

تبصره ۱: شرح وظایف، اختیارات و مسئولیتهای کمیته حسابرسی به موجب منشور فعالیت و آیین نامه اجرایی خواهد بود که از سوی سازمان ابلاغ و به تصویب شورای اسلامی هر شهر خواهد رسید. در هر صورت ترکیب کمیته حسابرسی بین ۵ تا ۹ عضو خواهد بود و به منظور حفظ استقلال با اکثریت اعضای مستقل تشکیل خواهد شد.

تبصره ۲: با توجه به اینکه موضوع قراردادهای حسابرسی حسابسان مستقل و منتخب شوراها و بازرسان قانونی سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه شهرداری‌ها مشابه بوده و به بررسی صورتهای مالی اختصاص دارد و با عنایت به ضرورت استفاده بهینه از منابع محدود مالی به شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهرا اجازه داده می‌شود بر اساس مفاد این دستورالعمل نسبت به انتخاب حسابرس و بازرسان قانونی سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه با بهره مندی از نظرات کمیته حسابرسی (در کلانشهرها و مراکز استان‌ها) اقدام نمایند. در هر صورت، چنانچه انتخاب دوگروه از موسسات حسابرسی به عنوان حسابرس و بازرسان قانونی سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه شهرداری‌ها مورد نظر مجامع شرکت و شورای سازمانهای تابعه شهرداری باشد رعایت مفاد این دستورالعمل الزامی خواهد بود.

ماده ۴- در راستای تحقق مفاد ماده ۲ این دستورالعمل، در چارچوب شیوه نامه اجرایی، که تهیه و تدوین خواهد شد، ضوابط و شاخص‌های رتبه بندی موسسات حسابرسی توسط کارگروه مندرج در ماده یاد شده، اعلام می‌گردد. شوراهای اسلامی شهر در راستای ارتقای کیفیت حسابرسی در شهرداری‌ها می‌توانند موسسات حسابرسی ارائه کننده خدمات اطمینان بخشی و شهادت دهی را بر اساس جدول شماره ۱ انتخاب کنند. با این حال انتخاب موسسه حسابرسی با رتبه بالاتر از حد تعیین شده در جدول ۱ مجاز خواهد بود.

جدول شماره ۱. نحوه‌ی انتخاب حسابرس و بازرسان قانونی در شهرداری‌های کشور

حداقل رتبه موسسات حسابرسی	شرح
۳	شوراهای اسلامی شهرهایی که شهرداری‌های آنها بر اساس طبقه بندی وزارت کشور در رتبه‌های ۱ تا ۵ قرار دارند و سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه
۲	شوراهای اسلامی شهرهایی که شهرداری‌های آنها بر اساس طبقه بندی وزارت کشور در رتبه‌های ۶ تا ۹ قرار دارند و سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه
۱	شوراهای اسلامی شهرهایی که شهرداری‌های آنها بر اساس طبقه بندی وزارت کشور در رتبه‌های ۱۰ تا ۱۲ قرار دارند و سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه

ماده ۵- حسابرس در شهرداری و حسابرس و بازرس قانونی در سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه شهرداری براساس فرآیند ذیل انتخاب می‌شود:

الف) حسابرس شهرداری:

شورا در راستای ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی مصوب ۱۳۷۵ مجلس شورای اسلامی، نسبت به انتخاب حسابرس شهرداری از بانک اطلاعاتی حسابرسان اقدام خواهد کرد. بر این اساس کمیته‌ی حسابرسی موظف است ضمن بررسی شرایط حسابرسان منتخب سازمان، فهرست پیشنهادی خود را از بین حسابرسان منتخب سازمان استخراج و جهت انتخاب به شورا ارائه نماید. شورا ضمن بررسی پیشنهادات ارائه شده از سوی کمیته حسابرسی، نسبت به انتخاب حسابرس مستقل منتخب خود با رعایت الزامات قانونی اقدام خواهد نمود. به منظور حصول اطمینان از حفظ حداقل کیفیت موردنظر، مفاد پیش‌نویس و شرح خدمات قراردادهای حسابرسی شهرداری در کمیته حسابرسی مورد بررسی قرار گرفته و متن پیشنهادی نهایی قرارداد جهت انجام تشریفات قانونی به شورا ارائه خواهد شد.

ب) حسابرس و بازرس قانونی سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه:

کمیته‌ی حسابرسی پس از بررسی موسسات حسابرسی منتخب سازمان پیشنهادات خود را جهت انتخاب حسابرس و بازرس قانونی سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه به شورا ارائه خواهد کرد. شورا پس از بررسی اسامی مزبور نسبت به انتخاب و توزیع نهایی حسابرس سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه با رعایت قوانین و مقررات اقدام خواهد نمود. در کلانشهرها و شهرداری‌های مراکز استان توزیع موسسات حسابرسی منتخب در سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه به نحوی خواهد بود که یک موسسه بیش از بیست درصد حسابرسی صورت‌های مالی سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه را بر عهده نداشته باشد. پس از انتخاب حسابرس و بازرس قانونی، شورا مراتب را به شهرداری جهت سیر مراحل قانونی ابلاغ می‌نماید تا شرکت‌ها ، موسسات و سازمان‌ها در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه و در حدود اعتبارات مصوب خود نسبت به انعقاد قرارداد حسابرسی اقدام نمایند. تبصره ۱: در شهرهایی که کمیته حسابرسی ندارند، شوراها با رعایت قوانین و مقررات و با در نظر گرفتن کیفیت حسابرسی نسبت به انتخاب حسابرس در شهرداری و حسابرس و بازرس قانونی در سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه اقدام می‌نمایند.

تبصره ۲: فرآیند انتخاب حسابرس در شهرداری‌ها و حسابرس و بازرس قانونی در سازمانها ، موسسات ، شرکتهای وابسته و تابعه آن‌ها حداکثر تا پایان شهریور ماه همان سال انجام خواهد شد.

ارائه و رسیدگی به گزارش حسابرس شهرداری (مناطق و واحدهای ستادی)

ماده ۶- حسابرس مستقل و منتخب شورا مکلف است:

۱. در چارچوب مفاد استانداردهای حسابرسی مصوب سازمان حسابرسی (بخش ۲۶۰) نسخه‌ای از پیش‌نویس گزارش یافته‌های حسابرسی تهیه شده را به کمیته حسابرسی و مدیریت واحد ذی‌ربط ارائه نماید. بدیهی است در مورد گزارش تفریغ بودجه رعایت مفاد ماده ۶۷ قانون شهرداریها الزامی خواهد بود.

۲. پس از تکمیل فرآیند رسیدگی و صدور گزارش نهایی نسخه‌ای از گزارش به شورا ارائه می‌شود تا فرآیند پاسخگویی به نمایندگان منتخب شهروندان تحقق یابد.

ارائه و رسیدگی به گزارش حسابرس و بازرس قانونی:

ماده ۷- حسابرس و بازرس قانونی سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه شهرداری مکلف است با حفظ حقوق مجامع و درچارچوب مفاد استانداردهای حسابرسی:

۱. نسخه‌ای از پیش‌نویس گزارش حسابرسی تهیه شده را به کمیته حسابرسی و مدیریت واحد ذی‌ربط (سازمان یا شرکت) ارائه نماید.

۲. گزارش نهایی حسابرس و بازرس قانونی پیش از پایان مهلت قانونی مطروحه در مجامع طرح و فرآیند پاسخگویی به مدیریت شهری انجام می‌شود.

۳. پس از طرح نسخه‌ی نهایی گزارش حسابرس و بازرس قانونی در مجامع سازمانها و شرکتها، نسخه‌ای از گزارش به شورا ارائه می‌شود تا فرآیند پاسخگویی به نمایندگان منتخب شهروندان در شورا تحقق یابد.

تبصره- حسابرس منتخب باید نسخه‌ای از گزارش‌های نهایی شهرداری‌ها، سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه در ارتباط با شهرداری‌های با درجه ۹ تا ۱۲ را به سازمان ارسال نمایند. در ارتباط با سایر شهرداری‌ها و سازمانها، موسسات، شرکتهای وابسته و تابعه آنها نسخه‌ای از گزارش باید برای استانداری‌ها ارسال شود.

الزامات گزارشات حسابرسی

ماده ۸- شوراها موظفند در قرارداد منعقد با حسابرس، ترتیبی اتخاذ نمایند تا حسابرس مستقل و بازرس قانونی، در گزارش حسابرسی خود، که طبق اصول و ضوابط حسابرسی و با رعایت مواد قانونی و مصوبات شورا تهیه می‌شود، درباره موارد زیر صریحاً اظهارنظر نمایند:

الف- رعایت دستورالعمل جامع مالی شهرداری‌ها موضوع مواد ۴۲ و ۴۳ آیین نامه مالی شهرداری‌ها ابلاغی وزارت کشور در تهیه و ارائه صورتهای مالی و یادداشت‌های توضیحی صورتهای مالی مزبور

ب- رعایت استانداردهای حسابداری مصوب سازمان حسابرسی در ارتباط با واحدهای تابعه شهرداری‌ها که با اصول بازرگانی اداره می‌شوند. بدیهی است در ارتباط با انجام فعالیت‌های حاکمیتی شهرداری‌ها از طریق سازمانها و شرکتهای تابعه، رعایت مفاد دستورالعمل جامع مالی شهرداری‌ها برای حسابداری و گزارشگری مالی این قبیل فعالیتها ضروری خواهد بود.

پ- رعایت سایر دستورالعمل‌های وزارت کشور نظیر بخشنامه بودجه شهرداریها و مصوبات شورا؛

ت- رعایت قوانین و مقررات تجاری، مالیاتی و سایر قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت واحد مورد رسیدگی.

تبصره: موسسات حسابرسی منتخب مکلفند علاوه بر اظهارنظر حرفه‌ای خود نسبت به صورتهای مالی سالانه، نسبت به رعایت قوانین و مقررات حاکم بر فعالیت‌های واحدهای تحت رسیدگی و سامانه‌های کنترل داخلی در گزارش جداگانه یا ویژه برای استفاده مدیران شهری و کمیته حسابرسی شهرداری‌ها نیز اظهارنظر کنند.

ماده ۹- رعایت کلیه قوانین و مقررات جامعه در خصوص ارائه خدمات حسابرسی و بازرسی الزامی است. در این راستا بر رعایت موارد ذیل توسط موسسات حسابرسی منتخب تاکید می‌گردد:

الف- موسسه حسابرسی منتخب مجاز نیست همزمان با ارائه خدمات حسابرسی مستقل و بازرس قانونی به یک صاحبکار، خدمات مالی و حسابداری، مشاوره مدیریت مالی و مالیاتی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم، ارزیابی سهام و خدمات حسابرسی داخلی ارائه نماید و یا از طرف آن واحد وکالت حضور در جلسات شورای شهر یا مجمع عمومی شرکت و شورای سازمان تابعه شهرداری را داشته باشد. همچنین گزارش موسسه حسابرسی منتخب در صورت عدم رعایت این ضابطه، معتبر نیست و به نفع واحد مزبور قابل استناد نخواهد بود.

ب - موسسات حسابرسی منتخب نباید تا ۳ سال حسابرسی آن دسته از شهرداری یا واحدهای تابعه را که مدیران و شرکای آن موسسات، قبلاً در آن واحدها شاغل بوده‌اند را بپذیرند. همچنین موسسات حسابرسی منتخب مجاز نیستند تا ۳ سال حسابرسی واحدهایی را بپذیرند که شرکای آن موسسه حسابرسی، قبلاً به عنوان مدیر و سرپرست ارشد در موسسات حسابرسی و یا در سازمان حسابرسی مسئولیت انجام حسابرسی آن واحدها را عهده‌دار بوده‌اند. هم چنین موسسات حسابرسی و شرکای مسئول کار حسابرسی هر یک از اشخاص حقوقی فوق مجاز نیستند بعد از گذشت ۳ سال، مجدداً سمت حسابرس مستقل و بازرس قانونی شخصیت‌های حقوقی مذکور را بپذیرند.

نظارت بر موسسات حسابرسی منتخب

ماده ۱۰- در مواردی که سازمان مستقیماً یا بر اساس شکایات واصله نسبت به گزارش حسابرسی، به مواردی حاکی از عدم رعایت استانداردهای حسابرسی و سایر اصول و ضوابط حرفه‌ای یا هرگونه سوال و ابهامی در این خصوص برخورد نماید، موضوع را کتباً به جامعه یا سازمان حسابرسی حسب مورد اطلاع داده تا پرونده و مدارک حسابرسی در ارتباط با این موضوع توسط نهادهای ذیصلاح رسیدگی و نتیجه به سازمان و شورا گزارش شود.

ماده ۱۱- تا زمان اعلام احکام و آرای انضباطی حاصل از رسیدگی‌های جامعه حسابداران رسمی ایران یا سازمان حسابرسی حسب مورد، سازمان می‌تواند با پیشنهاد کارگروه نسبت به تذکر و یا حذف موسسه حسابرسی از فهرست موسسات حسابرسی منتخب برای مدت معین یا تعلیق عضویت آن اقدام نماید.

این دستورالعمل در ۱۱ ماده و ۶ تبصره تدوین و از تاریخ ابلاغ لازم الاجرا است.